

6. Тарнопольський О. Б. (2019). *Методика викладання англійської мови для спеціальних цілей (ESP) у закладах вищої освіти*. Дніпро: ДУАН.

7. Hodges, C., Moore, S., Lockee, B., Trust, T., & Bond, A. (2020). The Difference Between Emergency Remote Teaching and Online Learning. *EDUCAUSE Review*.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-651-8-5>

SWOT-АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ

Баклаженко Юлія Вікторівна

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри теорії, практики та перекладу англійської мови

Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського

м. Київ, Україна

Інструменти штучного інтелекту, які стали доступними широкому загалу користувачів та стрімко набули популярності з 2022 року, вже стали інтегрованою технологією і дедалі більше впливають на різні сфери людської діяльності. Галузь освіти не є виключенням, про що свідчить сплеск наукових публікацій на тему використання ШІ. До прикладу, база WoS станом на 2026 рік налічує 32 000 документів за запитом «AI Education», на початок 2025 року ця цифра налічувала 10 000 публікацій, у 2024 році – 4765, а у 2023 – 1912 публікацій відповідно.

Водночас, використання ШІ в іншомовній освіті вимагає критичного підходу та переосмислення традиційних принципів, виокремлення ключових знань, вмінь, навичок та компетентностей, що їх має демонструвати викладач та здобувач під час використання інструментів ШІ у навчальній діяльності.

В Україні розвиток технологій штучного інтелекту в освіті отримав широку державну підтримку, що відображається як на нормативному рівні (зокрема, публікація рекомендацій щодо використання інструментів ШІ в закладах середньої та вищої освіти), так і на цілком практичному (запровадження курсів підвищення кваліфікації у напрямку використання інструментів ШІ). Не оминули увагою питання інтеграції ШІ в навчальний процес і науковці – можливості

індивідуалізованого навчання засобами штучного інтелекту досліджували М.М. Яцишина, О.М. Федчишин, К. Певень, Н. Хміль, Н. Макогончук, О.І. Папач, О.Ю. Горожанкіна; застосування інструментів ШІ для оцінювання знань дослідили О.І. Яценко; психолого-педагогічні умови інтеграції ШІ у процес навчання іноземної мови військових досліджено М. Кругляк.

У контексті навчання англійської мови інструменти штучного інтелекту пропонують низку можливостей для вдосконалення розмовних навичок, зокрема, практику у спілкуванні з розмовним агентом, виправлення помилок та зворотній зв'язок-оцінювання мовлення, спілкування у змодельованих ситуаціях (рольова гра тощо). Існує також потенціал використання засобів ШІ у навчанні письма та читання, застосування рівневого підходу до оптимізації навчання, врахування індивідуальних потреб студентів.

Водночас, інтеграція ШІ в навчальний процес як на системному рівні, так і на рівні окремої дисципліни, вимагає застосування попереднього критичного аналізу. Метою даної розвідки є проаналізувати переваги, недоліки, виклики та перспективи використання інструментів ШІ у навчанні іноземних мов в закладах вищої освіти України.

SWOT-аналіз застосування ШІ у викладанні англійської мови

Перша категорія аналізу, **сильні сторони (strengths)** використання штучного інтелекту у навчанні іноземної мови безумовно, включає персоналізацію навчання [3] – адаптацію завдань до індивідуального темпу, стилю навчання та потреб кожного студента, гнучкість у часі та місці навчання. Окрім того, важливою перевагою є можливість тренування у спілкуванні іноземною мовою з розмовним агентом [1, 8], що дозволяє студентам розвивати навички говоріння без страху помилок та соціальної тривоги. Можливість вдосконалення самостійної роботи студентів [4, 6] шляхом самостійного проектування промптів та створення завдань для роботи над мовним, комунікативним, предметним аспектами іноземної мови професійного спрямування складає додаткову перевагу для здобувачів освіти.

Інструменти генеративного ШІ пропонують низку переваг і для викладачів, зокрема, автоматизацію рутинних завдань, таких як перевірка робіт та оцінювання, планування занять тощо. Вагомою стороною є також і можливість створення навчальних матеріалів, спеціалізованих для професійних цілей здобувачів.

Щодо **слабких сторін (weaknesses)**, необхідно зазначити передусім те, що *якість згенерованого контенту* залишається проблемою, оскільки ШІ може робити граматичні помилки, неточні переклади та створювати помилковий, вигаданий контент (галюцинації). *Брак розуміння соціокультурних контекстів, регіональних варіантів мови та*

професійних аспектів комунікації потенційно знижує автентичність взаємодії. Окрім того, в умовах воєнного часу *залежність від технічної інфраструктури* та інтернет-з'єднання створює бар'єри для використання ШІ технологій здобувачами освіти та може створювати нерівні умови доступу здобувачів до ШІ-систем. Нарешті, проблема *академічної доброчесності* та потенційного використання ШІ для несанкціонованого написання робіт (AI-giarism) може створювати значні ризики для валідності оцінювання результатів навчання та потребує розроблення нових педагогічних підходів до оцінювання [2].

Застосування ШІ-технологій в освіті відкриває низку нових **можливостей**. Так, розроблення *гібридних моделей навчання*, які поєднують переваги ШІ з навчанням під керівництвом викладача відкриває перспективи покращення якості іншомовної освіти, в якій активна аудиторна робота з викладачем супроводжується значною підтримкою самостійної роботи здобувачів системами генеративного ШІ. Проектування *персоналізованих навчальних траєкторій* дозволяє кожному здобувачеві досягати запланованих результатів навчання у зручному режимі. Окрім того, *формування AI-грамотності* у студентів та викладачів сприяє розвитку критичного мислення, свідомого та активного навчання та навичок роботи з технологіями майбутнього [5, 6]. Перспективною є інтеграція ШІ з віртуальною та доповненою реальністю для створення імерсивних середовищ для практики спілкування. Нарешті, масштабування якісної англомовної освіти в регіонах з обмеженими людськими ресурсами може сприяти досягненню Цілей сталого розвитку ООН (Ціль 4 Якісна освіта).

Серед **загроз** (threats) використання ШІ в освіті традиційно зазначають витіснення людської взаємодії, яка загрожує якості освіти та емоційній підтримці студентів [7]. Поглиблення цифрового розриву між багатими та малозабезпеченими, а також здобувачами, які знаходяться в різних безпекових/побутових умовах може збільшити освітню нерівність. Важливою правовою загрозою є порушення приватності даних та потенційне зловживання персональною інформацією студентів, що вимагають суворого регулювання на рівні держав та інституцій. Окрім того, ШІ-системи, з огляду на те, що вони навчаються на певних масивах даних, а також на те, що алгоритм обробки, відбору та представлення даних є прихованим, виникають ризики упередженості у навчальних даних та алгоритмах ШІ, що може призвести до дискримінації здобувачів та упередженості в судженнях. Нарешті, через те, що генеративні ШІ-системи наразі проходять етап бурхливого розвитку та гострої конкуренції, існують пов'язані із цим ризики монополізації ринку великими техкомпаніями, обмеження локальних та альтернативних рішень, відтак – потенційну залежність від економічної

політики компаній розробників та вбудованих характеристик пропонувананих ними систем.

Висновки

Сьогодні впровадження інструментів ШІ у викладання англійської мови є не технічною проблемою, а насамперед питанням педагогічної доцільності, соціальної справедливості та етичної відповідальності. Приймаючи рішення про впровадження інструментів ШІ в освітній процес, необхідно зважати на недоліки та потенційні ризики застосування ШІ-систем, а також продумувати та запроваджувати шляхи їхнього подолання. У прагненні отримати переваги та потенціал технології, необхідно прагнути, передусім, створити освітню екосистему, де ШІ служить інструментом розширення доступу до якісної англомовної освіти, а не засобом поглиблення нерівностей. Розвиток нормативно-правової бази, ШІ-компетентностей учасників освітнього процесу та наукові дослідження ефективності різних підходів залишаються пріоритетними завданнями для успішної інтеграції ШІ в іншомовну освіту.

Література

1. Дембіцька С. Вплив ШІ-тьюторів на мотивацію та навчальну ефективність здобувачів / С. Дембіцька, Р. Яровий, Я. Дук // Педагогіка Безпеки – 2024. – Т. 9, № 1. – С. 43–49. DOI: 10.31649/2524-1079-2024-9-1-043-049.
2. Яценко О. І. Застосування інструментів штучного інтелекту для оцінювання знань студентів / О. І. Яценко // Вісник Національної академії педагогічних наук України. – 2024. – № 1. – С. 89–102.
3. Яцишина М. М. Індивідуалізоване навчання засобами штучного інтелекту: стан та перспективи / М. М. Яцишина, О. М. Федчишин, К. Певень // Інформаційні технології в освіті. – 2023. – № 3. – С. 45–58.
4. Bratanych O. Prompt engineering for AI-integrated English language learning and teaching in universities / O. Bratanych // Вісник науки та освіти. – 2026. – № 1(43). – С. 1320–1333. – DOI: 10.52058/2786-6165-2026-1(43)-1320-1333.
5. Deshen M., & Aharony N. Students' Artificial Intelligence (AI) literacy: An exploratory study / M. Deshen, N. Aharony // Journal of Librarianship and Information Science. – 2026. – DOI: 10.1177/0961000626144217.
6. Le, P. EFL students' agency in self-study of English language with AI-powered learning applications / P. Le // Computer-Assisted Language Learning Electronic Journal: Special Issue AIIDLE. – 2025. – Vol. 26, No. 7. – P. 68–89.

7. Mundra, K. G., & Kataria, D. Can artificial intelligence replace teachers? – An analysis of shifting paradigms in education / K. G. Mundra, D. Kataria // Gap Bodhi Tarua Global Journal of Humanities. – 2024. – Vol. VII, Jan. – P. 134–

8. Xiao, F. Conversational agents in language learning / F. Xiao, P. Zhao, H. Sha, D. Yang, M. Warschauer // Journal of China Computer Assisted Language Learning. – 2024. – Vol. 4, No. 2. – P. 300–325. – DOI: 10.1515/jccall-2022– 0032.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-651-8-6>

ДІЯЛЬНІСТЬ НЕУРЯДОВИХ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТІЙКОСТІ ОСВІТИ І НАУКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Батюк Олег Володимирович

*доктор юридичних наук, професор,
провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії
євроатлантичної інтеграції та правового забезпечення
службово-бойової діяльності
НГУ навчально-наукового інституту професійної освіти
Національної академії Національної гвардії України
м. Харків, Україна*

Актуальність проблеми. В умовах воєнного стану система освіти і науки України функціонує під впливом комплексу ризиків: руйнування освітньої та наукової інфраструктури, вимушеного переміщення учасників освітнього процесу і науковців, переривання навчання, кадрових втрат, обмеження ресурсів, безпекових загроз, психоемоційного навантаження. За таких умов особливого значення набуває не лише здатність державних інституцій забезпечувати безперервність освіти і науки, а й міжсекторальна взаємодія з інститутами громадянського суспільства.

Доцільно визначити, що на сьогодні в українських реаліях здатність освітньої та наукової системи протистояти викликам воєнного характеру (повітряним тривогам), адаптуватися до реформаторських змін, забезпечувати безперервність основних функцій та відновлювати і зберігати свій потенціал в умовах воєнного стану дозволяє констатувати, що освітяни й науковці стануть надійним фундаментом для повоєнного відновлення країни, довівши здатність не лише виживати в умовах